

2002
Nr 2



TAAR

Tervistavad Tšempion Raivo ei hakka Puuraidur ja Nahkhiirte
lumepallid Liisi äraandjaks Vanaõelus talv

ISSN 0134-2266



9 770134 226003



PIHO 01

Tervistavad lumepallid

HELVI JÜRISSE

Tiiu ja Laane käisid esimeses klassis. Oli talvevaheaeg ja neil oli igav. Nad elasid kõrvuti majades, kummalgi oli aias pisike männitukk, aga mändide all oli paks lumi, no kuidas sa seal mängid! Lumememme ju iga päev ei tee.

Ühel päeval ütles Laane: "Avame teie maja ees tervistavate lumepallide poe."

"Mismoodi?" küsis Tiiu.

"Aga nii, et paneme lumepallide sisse männikoore tükke ja ütleme õpetuseks, et neid palle tuleb pannil kuumutada ja panni kohalt tõusvat auru sisse hingata. Männikoores on tärpentiiini ja see aitab kõha vastu. Ma tean, ema on rääkinud," ütles Laane.

Laane ema oli arst. Tema juttu tuli uskuda.

Lumi oli pallide tegemiseks liiga kohev. Tiiu tõi toast kruusiga vett. Seda tilgutati lumele ja saadi nii lund männikoorte ümber palliks mätsida.

Nüüd tuli mõelda reklaamile.

Tiiu läks tuppa ja kirjutas trükitähtedega vihikulehele:

MÜÜGIL TERVISTAVAD LUMEPALLID. AITAVAD HÄSTI KÕHA VASTU. HIND 1 KROON.

Kuulutus kinnitati rõhknaeltega värvaposti külge.

Tiiu ja Laane kükitasid oma tervistavate pallidega aiavärava taga.

Inimesed läksid mööda, mõni luges, mõni ei lugenud. Siis tuli endine matemaatika õpetaja härra Veermann, luges teadaannet ja astus aiavärvast sisse.

"Tere, pallipagarid! Või teie ravite kõha. Minul just see töbi küljes ongi. Nii et ostan neli palli."

Ta ulatas tüdrukutele kaks kahekroonist. Kuulanud ära tarvitamisõpetuse, pigistas ta neli palli üheks suureks palliks ja ütles lahkudes:

"Teen kohe ühe suure ravikuuri."

"Soovime kõhast paranemist," ütles Tiiu.

"Need on võlupallid, te saate kindlasti terveks," lisas Laane.

Kummalgi kaks krooni peos, tõttasid Tiiu ja Laane nurga peale poodi lutsukomme ostma.



Kuule, haavikemand!

ANDRUS NORAK

KUULE, JÄNKU, ÄRA ARVA,
ET KUI MUUDAD KARVA,
SIND EI TUNNE ÄRA
TEISE VÄRVI PÄRAST.

KUULE, HAAVIKEMAND,
VÄRVID ON SUL KENAD.
HALL VÕI SAMA VALGE
KUI LUMI ALL SU JALGE

ON SU KARUSKASUKAS,
MIDA KANNAD TASUTA.
KASUKAS NII KENA
ON SUL, HAAVIKEMAND.

KUI ME ÖUNAAIAS,
ÖUNAPUUDE KOOREMAIAS,
JÄLGI JÄTAD LUMME,
SIND SIIS ÄRA TUNNEN

ANDRUS NORAK

Laval

SELLINE ON TAVA:
ISAGA ME LAVAL
KÄIME IGAL NÄDALAL,
KÄIME LAVA PEAL JA ALL.

MINA LAVAL KÜLL EI NÄITLE,
SELLEKS OLEN LIGA VÄIKE.
MA EI MÄNGI ÜHTKI ROLLI,
EI MÄNGI TARKA EGA LOLLI.

SILMAD KINNI PIGISTAN,
ISTUN VAID JA HIGISTAN,
ROHKEM KUI EI SUUDA,
ASUKOHTA MUUDAN.

SIIS KUI SÄRTSUB LEILIST KERIS
LAVALT HOOPIS ALLA KERIN.
PESEN – KÜLMA VEEGA UHAN,
OLEN ILUS POISS JA PUHAS.

PALAV MUST JA PAHA
JÄÄB MUST SAUNA MAHA.

Liulaul

MILVI PANGA

JÄÄRIK JÄÄ SA ISEPÄINE
JÄLLE LIHVIMAS SIND KÄIME.
RADIRII JAH RADIRAA
PÜKSIPÖHJAPAIGAGA.

ÄRA SULA LIUMÄE PÄÄLT!
OLED HÄÄ, KUI ALLES JÄÄD.
RADIRAA JAH RADIRII
VASTLAPEOKS LÄ'EB NAGUNII.

KUUMA KARUSSELLIHOOGA
TALVEST POOL JU TUISAND MÖÖDA.
RADIRII JAH RADIRAA
EI MEIST NORUTAJAID SAA.



Veebruar on väljas valge

VALERIA RÄNIK

VEEBRUAR ON VÄLJAS VALGE,
TASSIN TUPPA KASEHALGE.
JÄLLE ISTUB TEMA SEAL –
KASSIPOEG PUUPALGI PEAL.

SUUREKS SIIN EI KASVA TA.
ÄKKI EMAL, ISAL KA
HAKKAB KAHJU VÄIKSEST KASSIST,
KES MIND VARITSES JA PASSIS,
TAHTIS SAADA LEMMIKLOOMAKS,
KODUKASSIKS MINU OMAKS?

VÄIKE KOHEV KASSIPOEG
MINU MÜTSI SISSE POEB!

AINO PERVIK

BUSSIVANA

Ühes natuke lagunenenud garaazis tukkus vana buss. Tal olid rattad haiged ja seepärast ei olnud ta juba ammu enam sõidus käinud. Ratastel ju õieti muud viga ei olnudki, kui et nad logisesid väheke. Ja parem esimene ratas ei olnud enam päris sirge, ja laperdas all. Seetõttu oli bussil viimasel ajal läinud raskeks tee peal püsida. Haige ratas kippus teelt kõrvale.

Muidu oli bussivana kõigiti reibas ja heatahtlik vanake. Ta ei kurtnud isegi selle üle, et pääsukesed, kes kevadel ta juhikabiini lakke pesa tegid, jätsid sügisel lahkudes koristamata kogu mustuse, mis nende pojad suvel juhiistmele poetanud. Ta ainult ohkas ja ütles:

"Laste asi."

Ühel pärastlõunal tuli vallavanem bussivana vaatama. Nad olid tuttavad juba ammust aega. Vallavanem oli väikese poisina küll ja küll bussivanaga sõitmas käinud.

"Kuidas läheb?" küsis vallavanem.

"Eks ta läheb ikka," vastas bussivana. "Kus ta pääseb."

"Seda et," ütles vallavanem, "kas sa natuke sõitu ei taha teha?"

"Sõitu või?" küsis bussivana vastu.

"Meil on koolibussi vaja," ütles vallavanem. "See, mis oli, läks linna liinibussiks."

"Mis seal ikka," ütles bussivana. "Teeme ära."

Juba samal õhtul saatis vallavanem tädi Senni bussivana kasima. Tädi Senni pesi ja nühkis, nii et seebivesi lendas. Hommikul säras ja läikis bussivana justkui uus. Mõnusasti laulu ümisedes veeres bussivana valamaja juurde.

"Tip-top!" ütles vallavanem ja saatis bussivana lapsi kooli viima.

Lapsi väga palju ei olnudki. Ainult koolitee oli pikk. Pikka teed sõites tundis bussivana, kuidas tal rattad vähehaaval väsimusest tudisema hakkavad. Ta läks närvi. Närvilisest olekust hakkas mootor jukerdama. Ja siis juhtus see, mida bussivanaga iial elus ei olnud juhtunud: bussivana sõitis kraavi ja vajus küljeli. Parema esimene ratas tuli alt ära.

"Lapsed!" oli bussivana esimene mõte. "Oh heldeke küll! Kui nüüd lapsed viga said!"

Aga lastega ei olnud juhtunud midagi. Bussivana oli ikkagi väga ettevaatlikult avarii teinud. Ta sai ju kohe aru, kui õnnetus peale hakkas.

Samas oli kuulda pidurdamise häält.

"Mis juhtus?" küsis keegi. See oli kollane autopõrnikas, kes oma perenaisega juhuslikult mööda sõitis.

"Ei midagi," ütles bussivana, "tee pealt viskas ära." Tal oli kole häbi, et

ta niiviisi oli kraavi keeranud.

"Kuidas ma aidata saan?" küsis kollane autopõrnikas abivalmilt.

"Vii lapsed kooli," ütles bussivana. "Ja siis ütle vallavanemale, et ta kedagi siia saadaks."

Autopõrnikas võttis kõik lapsed peale. Lapsed pidid üksteisel süles istuma, sest põrnikas oli ju nii pisike. Õnneks olid lapsed ka pisikesed, ja tegelikult oli neid ainult kolm tükki, nii et kõik mahtusid ilusasti ära. Autopõrnikas viis lapsed kooli.

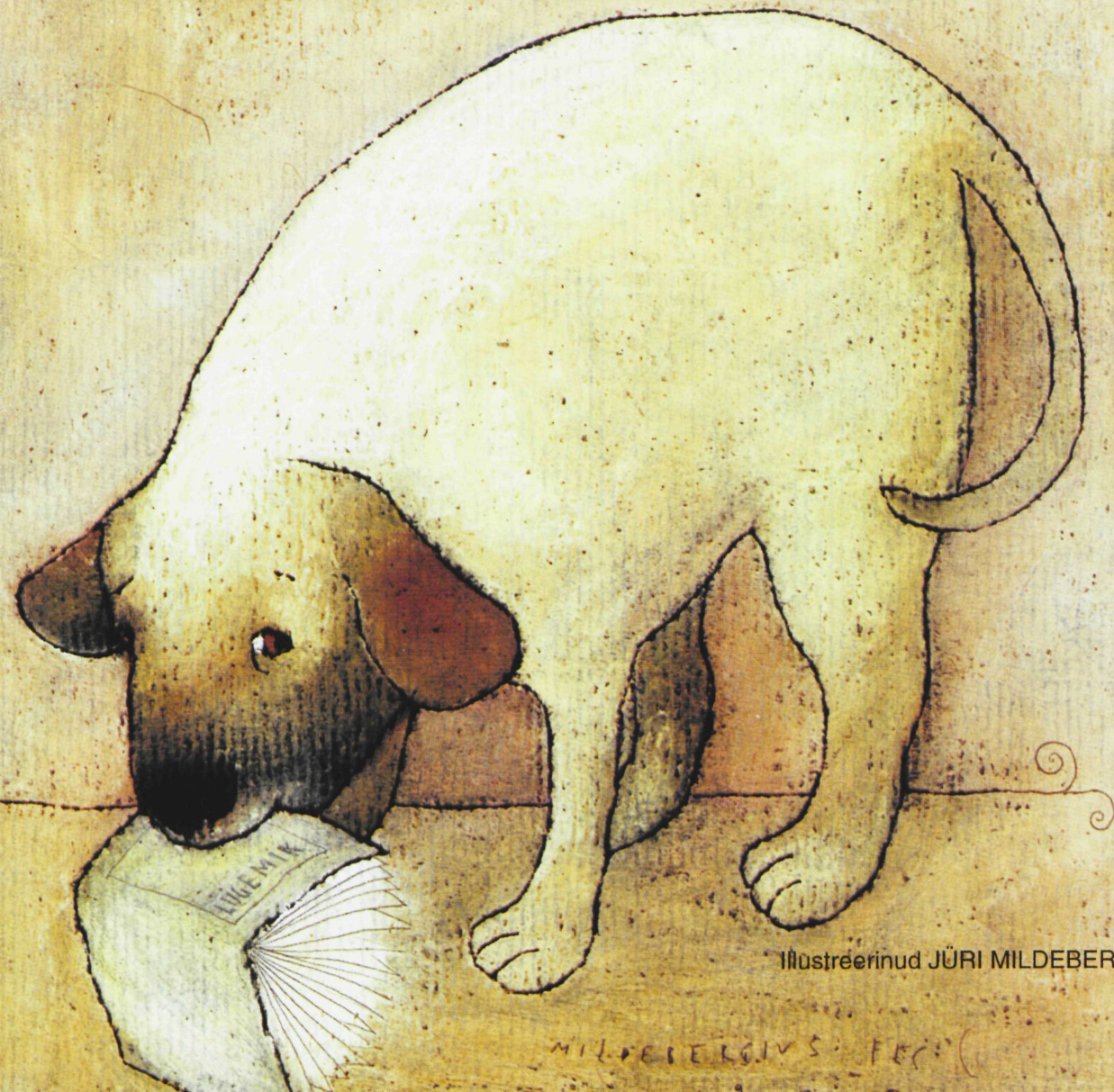
Vallavanem aga kihutas kohe bussivana juurde ja hakkas päästetöid juhatama.

Bussivana tõmmati kraavist välja ja kadunud ratas otsiti üles. Siis viidi bussivana koju tagasi ja vallavanem lohutas teda ja rääkis temaga ilusasti. Niikaua kuni bussivana ei olnudki enam väga kurb, et kõik nõnda pahasti läks. Tegelikult ju meeldis talle palju rohkem mõnusasti garaazis vanu aegu meelde tuletada, selle asemel et igasuguse ilmaga läbi pori ja vee või tuisu ja tormi ringi kihutada. Pealegi lubas vallavanem hakata ise lapsi kooli viima.



ÄRAANDJAKS EI HAKKA

IRA LEMBER



Illustreerinud JÜRI MILDEBERG

Raivo seisis õpetaja laua ääres ja luges raamatust uut peatükki. Lugemine ei läinud soravalt. Raivo otsekui komberdas üle kivide ja kändude. See tuli õpetajale ebameeldiva üllatusena. Just praegu jättis poiss isegi mitu sõna vahele. Niiviisi muutus etteloeetu lausa arusaamatuks. Juba kostus klassist esimene turtsatus, sellele-järgnes teine ja kolmaski. Varsti naeris terve klass.

"Tasa!" vaigistas õpetaja. "Mis nalja sa nüüd teed," noomis ta Raivot. "Loe, palun, korralikult!"

Raivo paistis püüdvat, higipullid otsa ees, kuid jättis ikkagi sõnu vahele. Õpetaja terav silm märkas midagi.

"Pane oma lugemik minu lauale!" nõudis ta ootamatult.

Kael punetamas nagu loojuv päike, tegi Raul mis kästut.

Nüüd tabas õpetajat teinegi ebameeldiv üllatus. Ta lauale ilmunud raamat meenutas rohkem kapsast kui raamatut. Kuigi jah, oli näha, et seda on püütud lappida. Lehetükke oli kohati kleeperibaga kokku pandud. Eks nii läksidki mõned sõnad raamatust lihtsalt kaduma.

"Mis sa oma lugemikuga teinud oled?" päris õpetaja, kulm kortsus.

"Juhtus...kogemata," kogeles poiss.

"Niisugust asja ei tohi juhtuda! Raamat pole ometi jalgpall! Kas sul häbi pole?"

Raivo lõi silmad maha. Miks siis ei ole, ikka on.

"Raamatut peab austama," ei jätnud õpetaja järele.

"Kas sa üldse tead, kui palju inimesi on tööd teinud, et raamat sünniks?"

Raivo noogutas. Miks ta siis ei teadnud. Sellest oli hiljuti jutustanud üks kirjanik, kes koolis kohtumas käis. Ja tema ise nägi ju kah koledal kombel vaeva, kui sellele kapsale püüdis raamatu kuju tagasi anda. Silmad maas läks Raivo oma pinki tagasi.

Mõne aja pärast sosistas pinginaaber kaasatundvalt:

"Miks sa ei öelnud, et sina seda ei teinud?"

"Äraandjaks ma ei hakka."

"Aga ikkagi..."

"Pealegi on Sass mu hea sõber."

"Nüüd pidid sõbra pärast hirmsat häbi tundma!"

"Eks ma olen ise ka süüdi. Ei arvanud, et ta hüppab minu laua pealt raamatut võtma."

"Kui vana Sass juba on?"

"Kolmekuine. Tead, see on sihuke iga, et kõik, mis ette jääb, proovib hammastega järele."

PAARIMÄNG

JÜRI RANT

"Memm, nüüd on köök korras, jah? Nüüd tuled paarimängu mängima, jah?"

Memm laseb pilgul üle köögi rännata. Kuidas sa saad vastu puigelda, kui väike abiline on koristamistööst agaralt osa võtnud. Pealegi paistab kõik tõesti korras olevat.

Mängul on teine nimi ka – Memory. See on inglise keeles ja tähendab mälu, meespiidamist. Pappkarbis on terve hulk kaardikesi. Nende ühel küljel on kirev pilt. On õunapilt ja pirnipilt ja maasikapilt ja ploomipilt. On pildid asjadest, mis lapse mängunurgas. Nagu karumõmm ja kraanaauto ja vurrkann ja Barbie-nukk. Ja asjadest, mis köögiriivil nagu kruus, taldrik, keedupott ja juurviljariiv. On lilli ja puid, linde ja liblikaid. Iga pildiga on kaks kaarti. Liisi puistab need lauale, pildipool all. Siis segab kaarte kahe käega ja seab need ridadesse.

"Nüüd hakkame kordamööda kaarte tõstma," õpetab Liisi ja näitab, kuidas see käib. Esimese kaardi peidus poolel on maasikas, teisel kaardil lusikas. Kui oleks sama pildiga kaardid sattunud, võinuks Liisi need ära võtta. Äravõtmine ongi see, mida siin sihitakse, saab memm aru. Kes mängu lõpuks rohkem paare saanud, see on võidumees.

Liblikas, leiab memm esimese kaardi alt. Teise kaardi peidus poolelt vaatab kukk vastu. Ei ole paari. Ei saa ära võtta.

Aga kui mõned korrad tühjalt tõstetud, tabab Liisi märki. Võtab esiteks kraanaauto, teeb siis kavala näo ja kropsab juurde vasaku rea nurga-pealse kaardi. Eks sa näe, ongi paariline.

"Ma seda kaarti natukese aja eest tõstsin," saab memm aru. "Sulle jäi meelde, et kraanaga kaart on sellel kohal."

"Jäta sina ka meelde," on Liisi uhke, et oskab

õpetada. Ja ennäe, ise oskab järgmisel katsel uuesti vajalikule pildile pihta saada.

Õun, tõstab memm omakorda kaardi. Oot-oot, teine õun käis just natukese aja eest nähtaval. Kuskohal ta oligi? Kas ülal ääres või allservas? Memm proovib õnne peale. Ei läinud täppi. Kutsikas vaatab vastu. Liisi lagistab naerda, võtab sellesama kutsika ja tõstab siis eksimalt talle paarilise kõrvale.

Mida vähemaks laual kaarte jääb, seda selgemaks saab, kellele ülivõimas võit läheb.

"Kuidas sulle nii täpselt meelde jääb, missugune pilt kuskil on?" imestab memm.

"Ma olen lasteaia tšempion," uhkustab Liisi. "Ma võitsin kasvataja ka ära."

"Ja miks mulle meelde ei jää," imestab memm edasi. "Kõva pea mul ei ole. Lapsena olid mul kõik meie ja naabertalude lehmade nimed meeles.

Mustik, Tõmmik, Kirju, ...eee...mis selle ühesarvilise nimi oligi... ja selle nimi, kes linaleoauku kukkus...?" Memm meenutab ja meenutab, ei pane uksekella tähelegi.

"Emme, tead," avab Liisi ise ukse. "Ma võitsin memme ära. Mängime nüüd sinuga."

Illustreerinud HENNO KÄO



HENNO KÄO

KUIDAS LOODI SUITS

Kord raius üks vaene mees varahommikust peale metsas puid. Lõuna jõudis kätte. Mehe kõht läks tühjaks. Tegi mees siis lõkke üles, et kartuleid küpsetada. Peale kartulite tal midagi muud süüa ei olnudki. Äkki tuli hall vanamees metsast lõkke juurde. Istus maha ja hakkas juttu puhuma. Ikka ühest kui teisest, maast ja ilmast. Nii läks oma tund aega mööda. Tükike teistki.

Viimaks ütles hall vanamees: "Usud sa, et ma võin su nutma panna?"

"Mismoodi?" küsis puuraidur igaks juhuks. Muidugi ei uskunud ta, et sihuke armetu vanameheköbi talle midagi teha suudaks.

"Lihtsalt panen sind nutma," kostis hall mehike.

"Panen nutma, ilma et ma sind puudutaksin või sulle haiget teeksin."

"Seda ei usu ma nüüd küll ilmaski," naeris puuraidur. "Ja mul pole aega siin sinuga nalja teha. Tarvis on hoopis tööle hakata."

"Või ei usu!" sisistas hall vanamees ja puhus tulle. Tema hingeõhk oli nii kibe, et puuraiduri silmad hakkasid sorinal vett jooksuma. Ta ei näinud tükk aega midagi. Asi oli õige hull.

"Vaata, vennikene, nüüd nutad sa ometi!" naeris hall mehike ja asutas minekule. "Teinekord usu, mis ma ütlen." Ja kadunud ta oligi.

Sa muidugi juba tead, kes see hall vanamees oli. Loomulikult Vanaõelus ise. Tema kibedast hingeõhust sündiski suits. Enne seda polnud keegi suitsust kuulnudki. Tuli põlenud ikka ilusa heleda leegiga, ei mingit vingi ega tossu. Siis ei saanud veel keegi ütelda, et kus suitsu, seal tuld.



Uued kingad

HIINA RAHVAJUTT

ÜHEL MEHEL KULUSID KINGAD VILEDAKS NING TA OTSUSTAS ENDALE UUED OSTA. TA VÖTTIS OMA JALA MÖÖDU. TURUL JALATSITE KAUPMEHE JUURES LEIDIS TA ENDALE MEELDIVA KINGAPAARI, SILMITSES NEID TÄHELPANELIKULT. JA ALLES SIIS TULI TALLE MEELDE, ET OLI OMA JALA MÖÖDU KOJU UNUSTANUD.

"MA PABERI, KUS MU JALA MÖÖT PEAL, KOJU JÄTMA," PURSSIS TA KAUPMEHELE SELETADA JA KIIRUSTAS MÖÖDU JÄRELE.

KODUS VÖTTIS TA PABERILEHE PIHKU JA RUTTAS TURULE TAGASI. AGA OH ÖNNETUST – TURG OLI SELLEKS PÄEVAKS JUBA SULETUD.

"OLED IKKA VEIDER MEES! OLEKSID VÕINUD JU KINGI SEALSAMAS JALGA PROOVIDA!" NAERIS PERERAHVAS TEDA, KUI TA TÜHJADE KÄTEGA KOJU TAGASI TULI.

Lastele jutustanud
ANDRES JAAKSOO

Markus ja tema Ämmaemand

Markus tunneb tädi Tamarat niikaua, kui üldse kedagi tunda võib. Vahel – ja üsna tihti – panevad ema ja üle-aia-elav tädi Tamara rahvariided selga ning lähivad esinema. Kui ligidale, saab Markus kaasa, kui kaugemale, jääb Markus koju. Tädi Tamara on sünnitusmajas ämmaemandaks, kes lapsi sündides vastu võtab. Tamaral on siis valge kittel seljas ja kummikindad käes. Mitte need, millega ta aias peenraid rohib.

Emandaid Markus teab: on ruutu emand, ärtu emand, risti emand ja poti emand. Viimane tume nagu tukk, täpselt mustlastüdruku Elviira ema moodi. Tädi Tamara on rohkem risti emand. Või ärtu emanda ja risti emanda vahepealne. Need vahepealsed tädid on haruldaselt kenad, eriti võõraste lastega. Neid võib usaldada.

"Mis võõras sa mulle oled," ütleb tädi Tamara.

"Oled sa selles kindel?" küsib Markus igaks juhuks üle.

"Selge nagu põhjavesi," kostab tädi.

"Kui ma sündisin, kas sina olid siis minu juures?" alustab Markus ühel päeval ääri-veeri.

"Mina ikka," kostab tädi Tamara.

"Kuidas see oli?" tahab Markus kangesti teada.

"Oli nagu ikka," on tädi pisut kidakeelne. "Sina tulid mööda pikka koridori minu poole – tead ju küll, et haiglas on ilmatu pikad koridorid – ja mina viipasin sulle kahe käega: tule aga tule, ära sa pelga ühti!"

"Ja ma tulin?" jätkab Markus õhinal.

"Tulid," kostab tädi Tamara. "Kaks kilo

kaheksasada viiskümmend grammi. Lahja põrsake olid."

"Mida ma sulle ütlesin?" pärib Markus edasi.

"Mis sa ütlesid...Tere siis küll ei öelnud," ütleb ämmaemandast naabritädi. Mõtleb pisut. "Kaks ööpäeva sa muud ei teinud, kui edastasid valjul häälel spordikommentaare. Nagu kümnevõistlusel."

"Kus emme oli?" tahab Markus teada.

"Emme oli tribüüni peal, elas sulle kaasa. Aga lõpuks väsis, vaeseke, ära."

"Kas ma siis emme juurde ei saanudki?" muretseb Markus.

"Andsin su kohe emme kätte, ega ma sind omale võtnud," selgitab ämmaemand Tamara.

"Aga mõned oled ikka võtnud?" kahtlustab poiss.

"Need, kes minul on, on ikka omad," naeratab tädi Tamara.

"Aga see mööda pikka koridori tulek...Ehk räägid mulle sellest kunagi veel," ei jää Markus kuidagi rahule.

"Ehk räägingi," lubab Markuse ämmaemand.

"Tädi Tamara, kas ma võin teinekord sinu juurde jalgrattaga sõita?"

"Sõida pealegi," naeratab ämmaemandast tädi, ärtu ja risti emanda vahepealne emand ning lisab: "Annan sulle siis piimanõgeseid ja hapuoblikaid."

"Sa oled siis päris Kunksmoor," leiab Markus.

Aga tädi Tamaral on juba kiire. Ja ta ei istu luua, vaid mägiratta selga, et sõita öisesse valvekorda uusi lapsi piki koridori siia ilma kutsuma. Ta viipab neile: tulge aga tulge, ärge peljake ühti!



Nahkhiire talv



Soojal suveõhtul on tore vaadata valgustatud akna taga või tänavalaterna ümber lendlevaid putukaid jahtivat nahkhiirt: iga tiiruga kustutab pimedusest ilmuv tiivuline elukas mõne helendava kübemekese. Mõnikord on kübemekustutajaid mitu. Sügisel kaovad ilmade jahenedes nii putukad kui ka putukasööjad linnud ja nahkhiired. Linnud rändavad ära. Ära rändavad ka nahkhiired, aga mitte kõik. Mõned nahkhiired jäävad meile talvituma ja veedavad talvekuud "magades". Talveund magavaid imetajaid on Eestis vähe: karu leiab mahalangenud puu juurte all koopa või kannab asemeks kokku noori kuuski, siil teeb kulust ja lehtedest talvepesa, mäger poeb urguga maga-

ma. Nahkhiired lähevad külma eest peitu maalustesse koobastesse, mahajäetud kaevanduskäikudesse või keldritesse. Seal nad siis ripuvad, pea alaspidi, kas seinal või laes, ent poevad ka pragudesse ja lõhedesse, kui võimalik. Talv on nahkhiirtele raske katsumus ja selle üleelamiseks on nahkhiirtele välja kujunenud mitmeid kohastumisi. Tuleb loomakestel ju oma naha alla ja kehasse kogutuga elada septembrist-oktoobrist kuni aprillikuuni, seega oma paras pool aastat või kauemgi. Talvistes varjupaikades on püsivalt mõned soojakraadid, aga kui külm siiski kallale kipub, siis ärkab magaja ja otsib kusagil kaugemal koopa või varjupaiga suust mõne soojema sopi. Mõnd aega taluvad talve-

unes viibivad nahkhiired koguni ka paari külmapügalat. Vahel jälle kogunetakse kobarasse kokku, nagu näiteks tiigilendlased ühel juuresoleval pildil, sest üheskoos on soojem.

Teisel pildil näeme nahkhiire-uurijate poolt äratatud tiigilendlast. Talvituspaikades on võimalik nahkhiiri rõngastada ning uurida ja seda on Eestis aastakümneid ka tehtud. Nii on saanud selgeks, et üks meie veelendlane on elanud kauem kui kaksikümmend aastat. Üksikasju nahkhiirte elust paraku rõngad ei jutusta ja nii ei saa me eriti palju teada ka ärarändajatest (rändajaid on meil neli liiki ja talvitujaid seitse), sest nahkhiirte käitumine ja kombad on ümbritsetud salapäraga, mil-



lesse uurijad kogu maailmas ei ole eriti suutnud tungida.

Eestis on teada mitmeid nahkhiirte püsivaid talvituspaiku looduslikes koobastes ja unustatud kaevanduskäikudes. Uurijad püüavad neid pidada saladuses, et uudishimulikud talvitujaid segama ei tikuks. Seda maksaks meele pidada ka kõigil neil, kes teavad mõnes keldris või maa-aluses peidikus talvituvaid nahkhiiri. Talveunest hetkeks äratatud nahkhiir jääb uuesti magama, aga pikemaks ajaks ärkvele aetuna vajab loomake toitu, mida talvel kusagilt võtta ei ole. Tavaliselt ta siis hukkub. Loodus, nagu inimenegi, vajab rahu.

FRED JÜSSI

MÕTELEDA ON MÕNUS

Rocca al Mare laste kirjatööd

MÕNIKORD MA MÖTLEN

Ma mõtlen mõnikord, et millest elu alguse on saanud. Kas Jumal lõi inimesed või arenesime ahvidest välja? See on nii imelik, et ühed usuvad ühte, teised teist.

Mina mõtlen niimoodi, et äkki on elu teater ja me unustame selle ära. Me mängime muudkui edasi ja edasi. Või on see pikk-pikk unenägu. Kui elu on teater, kes meid siis vaatab? Võib-olla Jumal koos surnud inimestega, võib-olla hoopis ahvid. See on tõesti väga imelik!

Annika Tabri III b

SÜGISMÕTTED

Sügisel ma mõtlen tihti, mis tunne on olla lind. Ma arvan, et linnuna on hea ja halb olla. Halb sellepärast, et tiivulised peavad lendama sadu, võib-olla isegi tuhandeid kilomeetreid. Hea – pärast rännakut saab puhata soojas kohas. Mõnikord ma mõtlen ka, mis tunne on olla

tammetõru. Kui tõrupoisid puu otsast maha kukuvad, kas nad kevadel ikka hakkavad kasvama või mitte? Ma usun, et hakkavad. Kindlasti hakkavad!

Jorgen Pukk III b

KES MA OLEN ?

Vahel, kui ma mõtlema jään, küsin endalt, kes ma järgmises elus olen. Kas lind või loom või isegi inimene? Kui ma oleksin loom, siis tahaksin olla kass. Kui ma kass oleksin, rändaksin ma maailmas ringi ja otsiksin endale mõne pere. Aga kui ma oleksin lind, tahaksin olla luik. Siis oleks mul palju pisikesi inetuid pardipoegi. Aga inimesena lepiksin isegi sellega, kui oleksin poiss. Vahel mõtlen ma hoopis midagi muud, näiteks seda, kuhu ma pärast surma lähen, kas taevasse või põrgusse. Kui ma lähaksin taevasse, siis ma oleksin ingel. Põrgusse ma ei tahakski minna.

Mõnikord on mul õudne mõelda, et ma kunagi ära suren. Loodan, et ma suren alles mitmesaja aasta pärast.

Johanna Pukk III b

MINU KLASS

Mul on üksteist klassivenda, kaksteist, kui loen ka enda. Mõni väike, mõni pikk, mõni lihtsalt naljatlik.

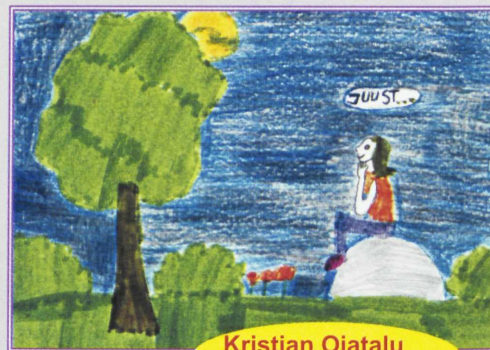
Mul on kaksteist klassiõde, mõni neist on täitsa lahe.

Mõni tore, mõni nobe, ükski nendest pole kole.

Sten-Oliver Sildmäe II a

MEIE PERE

Mina olen särasilm, minu õde särasilm.



Kristjan Ojatalu
Tütarlaps ja kuu

Aga ema, kes siis tema? Särasilm on temagi nagu vanaemagi.

Meie issi – ainus mees, tunneb end kui kala vees selle silmasära sees.

Ann Laksperre II a

KES MA OLEKS ?

Kui mind olemas ei oleks, kes ma küll siis oleks? Seda teada tahan mina, kas ma oleks äkki sina? Kas ma elaks põhjamaal? Kas mu koolis oleks saal? Teada tahaks kõike seda, mida elus võiksin teha.

Grete Diener III a



HIIR
HERBERTI
KIRJAKONTOR

Andra Suuster 9 a.

Hei, kõik poisid ja plikad! Mina kogun kleepse ja udupabereid. Mu lemmikbänd on Agva. Kirjutada võiksid 8-12 aastased. Ja foto lisada. Address: 92 101 Hiumaa, Käina, Lööke 15-5

Olen 10 aastane tüdruk, kes tahab 7-13 aastaseid tüdrukuid kirjasõbraks. Käin korvpallitrennis, meeldib joonistada, ujuda ja luuletusi mõelda.

Liina Laanemets, Järvamaa 72 231, Kirna, Ülejõe 16. Minu e- maili aadress on: liinaz.laanemets@mail.ee

Liis Kunimägi 10 a.

Sooviksin leida kirjasõpra vanuses 9-12 a. Mulle meeldib ujumine, näitlemine, tantsimine. Minu hobiks on kleepsude ja karvaste mänguasjade kogumine. Address: Viljandimaa 69 001, Karksi v., Sudiste k.

Ahto Kingla 14 a.

Sooviksin leida kirjasõpru poisse ja tüdrukuid vanuses 12-14 a. Mulle meeldib lugeda, joonistada, ujuda, sportida ja kleepse koguda. Kõige rohkem meeldib mulle tantsida. Kui leiad, et olen sobilik, siis kirjuta. Vastan kõigile. Address: Põlvamaa 64507, Räpina sjk. Vaadimäe.

Illa Kingla 15 a.

Sooviksin leida kirjasõpru vanuses 13-15 a. Poisse ja tüdrukuid. Mulle meeldib rattaga sõita, sporti teha ja loomadega tegeleda. Võta pliiats kätte ja hakka kirjutama. Vastan kõigile. Address: Põlvamaa 64 507, Räpina metskond pk.4



Raido Link
Uued leiutised

MÖNUS KUU

Talvekuu on mõnus kuu, väljas sajab laia lund. Talvekuul saab kelgutada, suusatada, uisutada.

Lapsed talvel meisterdavad väljas lumekindlust. Toas soojas soojendavad oma külmi varbaid.

Ove Kukemelk
Vasalemma Põhikool

VASTLAPÄEV

Vastlapäev on tore päev, siis saab kõikjal lusti. Palju lapsi õue läeb, alla laskma mäest. Siis kui õuest tuppa jõuan kukeleid laual näen.

Õues pandi kellad lööma, lapsed, lapsed tulge sööma. Liha oodanud on kaua, nüüd on hernesuppi laual. Vastlakukkel on küll parem, aga hernesupp on targem.

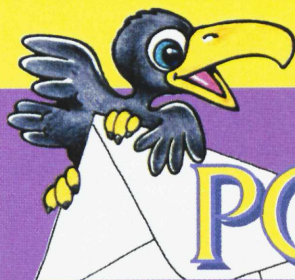
Liis Öövel
Klooga Algkool



Kristel Pollimann,
3 aastane



Elis-Eleri Einamäe,
4 aastane



POSTIPAUN

Oma armsast issist joonistasid pildi
Tallinna lasteaia KIIKHOBU lapsed.

HOMMIKUNE TIHANE

On varajane hommikutund, õues sajab laia lund. Keegi koputab mu aknale, see on väike armas tihane.

Tõusen üles ja riietun ruttu, mõttes räägin linnuga juttu. Ei vaja sa patja, ei tekki, kohe toon sulle maitsvat pekki.

Signe Grabbi
Vasalemma Põhikool



Karin Pollimann,
5 aastane

TALVEAEG

Tuli talv ja tuli tuisk. Võtsin kapist oma uisud, jooksin ruttu välja toast, ei hoolinud ma ema loast. Päike paistis, lumi säras, ei tuppa tahtnud minna pärast. Talvel väljas on ju tore, suvel sellist rõõmu pole.

Kristiina Maremäe
Lähte Ühisgümnaasium

TALVEKÜLM

On väljas väga külm ja sajab laia lund.

ja välja aetud on iga jonn. Kaob viha nagu tuhka tina ning kurbuski saab pika nina.

Ta on arukas ja tark, kuid mitte tulehark. Isa vajab iga laps, mõned ütlevad talle paps.

Kristiina Pruul
Lahu Algkool

Kristina Lagrekül,
5 aastane



Mihkel Pärna,
4 aastane



Kõik aiapostid praksuvad ja linnud kurvvalt siutsuvad.

On aknad härmalilledes, puud-põõsad härmalõngades. Ja käed kõik käpikinnastes ning jalad soojad viltides – see ongi talvekülm.

Jaanika Tigane
Lähte Ühisgümnaasium

MINU KALLIS ISSI

Mul on tubli isa, ta on töökas, vapper ja visa. Ta on armas ja kallis minule, ja samuti mina temale. Ta meie perekonnapea on,

TÄHEKESE aastatellimuse eest võitsid raamatu: Ameerika Ühendriikide presidendid - KIILI KOOL Harjumaalt, PALIVERE PÕHIKOOL Läänemaalt, KAUKSI RAAMATUKOGU Põlvamaalt, VONNU KESKKOOL Tartumaalt, RIIDAJA RAAMATUKOGU ja VALGA PÕHIKOOL Valgamaalt. Muistsed laevad, iidset paadid - RAIVO NAARITS Amblast, ILLUKA PÕHIKOOL L.-Virumaalt, PÄRIVERE LASTEAED Pärnumaalt, RANDVERE LASTEAED ja LÜMANDA LASTEAED Saaremaalt ja TARTU ELU SÕNA KRISTLIK KOOL Tartust. Musta Kaarna küüsis - JOHANNA MÖTTE Sakust, KIIGEMETSA KOOL Jõgevamaalt, ELLEN KLAASMÄGI Laekverest, VIRGE TAMMARU Hagudist, LÄÄN, BIBINA ja LAUL Tallinnast, BIRGIT VIRU Karksi-Nuiast.



Ajal ammusel, kui Vanataat oli lindudele ja loomadele nimed andnud, tuli järg taimede kätte. Esialgu oli lihtne: kollane kena lilleke – tulikas, roosaõieline okastega taim – roos, pisike sinine kevadlill – sinilill. Aga taimi oli palju, väga palju. Oma nime sai kortsleht ja kullerkupp, nurmenukk ja angervaks, tulp ja naat. Ohtuks väsis Vanataat päris ära, pea oli tühi, aga taimi veel suur hulk nimeleta. Linnud ja loomad tulid Vanataadile appi. Kes siis poleks tahtnud omanimelist taimet!

KARUOHAKAS

Seda taimet kohtad paljudes erinevates paikades. Mererannas ja põlluäärtel on ta poolemeetrine, majade ümber aedades ja jõekaldal võsastikus aga kasvab kuni pooleteise meetri kõrguseks. Karuohakal on tugev "keha" ja väike "pea" nagu karul. Tugeva pika paljude lehtedega varre tipus on mõned lillad tupsakad õied. Temast



mööda minnes ole ettevaatlik. Karuohakas on üleni kaetud peente teravate ogadega.

PÕDRAKANEP

Põdrakanep on pika varre ja paljude pisikeste lillakas-roosade õitega uhke taim. Ta kasvab peaaegu kahe meetri kõrguseks, paistes juba kaugelt silma. Kui tirid taime maa seest välja, pööra tähelepanu tema puitunud

juurestikule. See on nagu põdra sarvekroon. Põtru on Eestimaa metsades siin-seal, põdrakanep aga kasvab lausa igal pool – hõredates männikutes, kuivanud rabadel, aiaäärtes ja põlluservaldel, raudteetammidel ja vanades varemetes. Suve lõpp on käes, ütleb vanaema, kui põdrakanepi kõrged puhmad õitsema hakkavad.

PIRET MILDEBERGI
tekst ja pildid

PAPAGOI

Lõika avad saba (1), tiiva (2), suletuti (3) ja noka (4) jaoks. Siis lõika mööda joont välja papagoi pinnalaotus. Kui oled otsustanud, kumb papagoi sulle rohkem meeldib, siis lõika välja saba, lükka avasse (1) ja liimi seestpoolt kinni. Pane paika nokk, mille oled välja lõiganud ja liimi samuti seestpoolt kinni. Nokk käib avasse (4).

Sul on valida heleda ja tumeda noka vahel. Lõika lahti väikesed "suled" pea külgedel. Keha voldi (kergelt) mööda murdejooni. Too "suletutt" ava (3) kaudu pealaele välja, "suled" lõika lahti hiljem. Ava (2) kaudu sikuta ettevaatlikult kohale tiib.

Lõika (kääridega) lahti "suled". Allservas, sabapoolses küljes on need päris pikad.

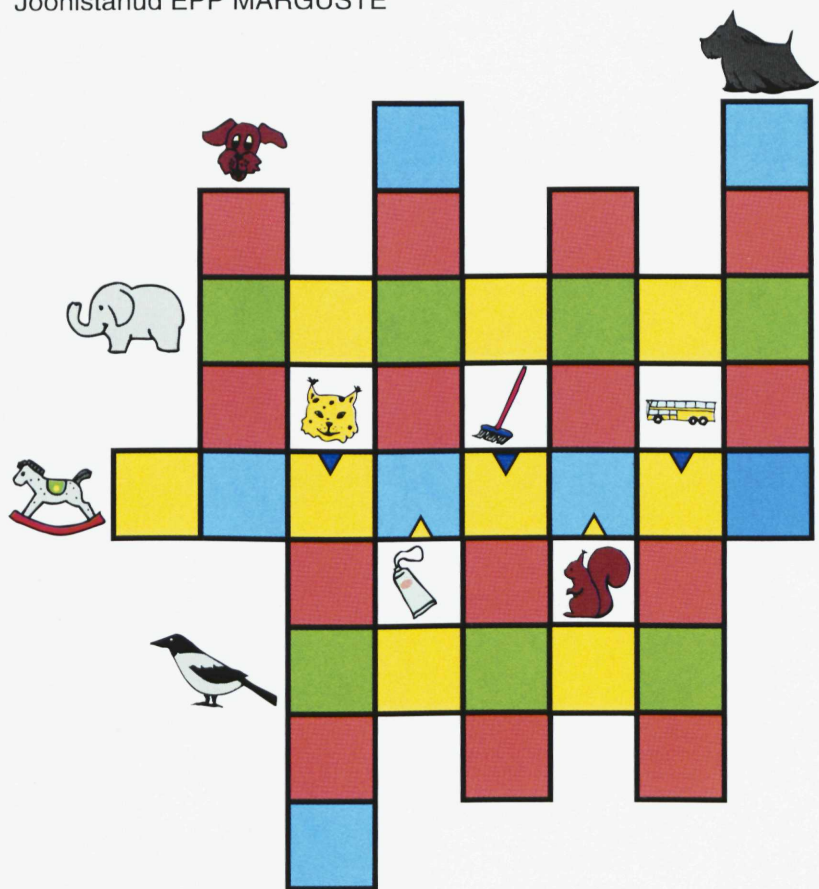
Nüüd liimi korralikult kinni keha ja pealagi ja lõika lahti "suletutt". Kleebi kohale jalatallad, niimoodi saab sinu papagoi endale neljanda varba. "Sulgi" ja tiibu ja varbaid kooluta oma tahtmist mööda. Valmis papagoi võid riputada "lendama".





ARVA ÄRA! ARVA ÄRA! ARVA ÄRA! ARVA ÄRA! ARVA ÄRA!

Joonistanud EPP MARGUSTE



A L K T U G
E K J U A



PANE TÄHED ÕIGESSE JÄRJEKORDA



AITA LEIDA TEE MAJA JUURDE



LEIA TÜDRUKUTELE ÕIGED VARJUD

PERIOODIKA AS

Lasteajakiri

TÄHEKE

Asutatud jaanuaris 1960
ilmub kord kuus



Toimetuse aadress:
Pärnu mnt 67a
10134 Tallinn



Peatoimetaja
ELJU SILD
tel 6 463 697

Vanemtoimetaja
JAAK RANNAP
tel 6 463 697

Kunstiline
toimetaja
PRIIT REA
tel 6 463 697

Tähekest saab
tellida
faks: 6616 089
e-mail
tell @tallpost.ee

Trükk
AS Printall
Tatari 64
10134 Tallinn



ESIKAANE
JONISTAS
JUSS
PIHO

Põllukanad põgenevad linna

"Vurr!!!" tõuseb suusanina eest lendu pruun sulepundar. Ja kohe kõlab: "Vurr. Vurr ja vurr."

Kaugele need vuristajad ei lenda. Lühikese õhusööstu järel potsatavad linnukesed lumme ja justkui pisikesed kanad jooksevad siis kaugemale. Püsin rahulikult paigal, laskun koguni kükakile. Ja peagi hakkab kogu sulaliste seltskond – tosin nurmkanad ehk põldpüüd – rahulikult lumel siblima. Midagi maitsvat paistavad nad seal leidvat, kas umbrohuseemneid või mõne roheline heinalible.

Tegelikult suusatasingi siia just nendesamade nurmkanade pärast. Minu hea tuttav rääkis, et oli pisipojaga jalutamas käies kohanud nurmkanasid päris keset Tartu linna Tamme staadionil. Ümbruskonna majaperenaised ei luba koeraomanikke staadionil oma suuri koeravolaskeid jooksutada. Ja nii on seal turvalisem nii põnnidel kui ka nurmkanadel. Seekord

staadionil linde polnud. Nii suundusin siis siia linnaveerde. Ju on pakane järele andnud ja kanad taas põldusid kaema tulnud.

Miks nurmkanad linna tulevad? Tegelikult ei meeldi neile lindudele meie külmad ja paksu lumega talved mitte üks põrm. Nurmkanad on lagedate steppide linnud ja Eestimaa metsadest ei oska nad kaitset otsida. Metsas ei näe neid kunagi. Talvel on aga lagedal tuisusel väljal külm. Nurmkanad on küll õppinud lumme sukelduma ja ühise sooja sulepallina lume all magama. Kuid hanged matavad ka nende toidulaua. Vahel aitab jänes neil palasid lume alt välja kraapida, aga enamasti on ainus pääsetee otsida abi inimestelt. Ja nii näemegi neid talude lähedal, küldes ja linnades, kust ikka mõni paluke pudeneb.



Kirjutanud KRISTEL ADER
Pildistanud ARNE ADER